

siin oleme aga wabad mehed, igal oma võlluslapp, oma sarja ja heinamaa ja oma majahertsit wihamavarjuks peat! — Nää, neil on seal oma wihamavarigi, aga käs see fandimaja ta wihamo peab? Mäletad tūl toona, tui rahe ja wihamasadu oli: hamba alla ei jäänud suiva."

"Ja siis seda hullu mōtet sa ei jäta: Iffa tifud Siberisse. Sinna saadetakse ju luriategijad!"

"Wõi arvad sa, et luriategijatel wiga on? Rüll froonu töölide eest hoolitseb. Usujatele antakse tunni 300 rubla aas, tas abiraha, siis wiljaseeme, metsa raiu niipalju kui tulub ja ehita hoone üles, karjamaa on prii sääia, — tööt oleme seal wabad, seegi ei nõua tūlitööd ega raha — elu tui parun!"

"Aga mits siis Räästa Peeter ja Kulli Kaarel tagasi tuliwad, kui seal nii hea parunid mängida on?"

"Rumal küsimine, mits? Kes mees on ja pöldu harida mōistab, see ei tule tagasi!"

"Pöldu wõib sa siin harida!"

"Kui rumal jutt, kus on mul oma pöld, mis ma oma sää jaarele harida saan?"

"Aga mōtle, et sinna oma terviise jätta wõid. Nääed. Räästa Peetrat, tönnib kui wari ümber, tiisitus wõi mis tal on. Ja Kulli Kaarli Mari ja kaks wäikest poega, need puhkavad Siberi mullas."

"Utsi jurm tööt. Muid siin tui seal!"

"Aga haigus, tui ei ela, ei sure!"

"Ah tühj naestie lori. Töönimene tohib nüüd haigets jääda. Utsi jumala ilm, ölk siin tui seal."

Tiiu ohtas ja läks wälja. Jaak istus aga sängi ääre peale, wöttis piibu ja tubatafoti taaskust wälja ning halsas mōteldes poputama.

* * *

Teisel lewadel rändasivad E. wallast 10 perekonda wälja. W. wakkalis oli neid hulg omaksid jaatmas. Naesed ja lapsed nutisivad ning palusivad mahajääjaid jugulaiji. Mehed oliwad aga töösed ja mōtties. Nad ei nutnud tūl, aga siiski paistis waatajatele silma, et nende süda raske oli. See tuli sellest, et wähe aega enne nende ärasöödu pääwa 3 perekonda, öteti perekonna ülejäännud liitmed, roidunult ja päljalt kodu tagasi oliwad pöörnud. Utsi wäljarändaja perekonna isa oli Venemaal fusfil wäikestes linnas hälitiise haiguse kätte surnud; teisel oli naene Siberi mulda maetud, kolmandamal oliwad kaks last kuhugi Siberi raudtee äärde

Bene fabelisje paigutatud, — waranduse natusest oliwad muidugi tööt ilma, räbalates ilmusi wad nad jugulaste juurde ja palusivad ulualust.

See tööt tegi meesle meeble haputs, ja naesed oliwad otse meelearaheitmisel. Kuid tee oli jalge all, kohad oliwad läest ãra antud — kuhugi ei olnud enam minna: ettevõetud nõu pidid teoks tehtama.

Kandimäe Tiiu langes ühe ja teise mahajääja laela nutties: Peastle mind ja minu lapsi, ärge laske Jaagul mitte minna!"

"Ei saa enam; nüüd peate aga edasi minema, ebt Ju-mal aitab laugel maal ka!"

"Mina ei usu jelle kauge maa siisse;" muushus Tiiu. "Mina tahab, et mind omamaa mulda maetakse. Ütelge Jaagule, et ta veel siit ümber pöörafs. Meie teeme pāiviti tööd ja saame läbi!"

Jaat seisis, pea xinna peale lastud, Tiiu selja taga ja ei lausunud midagi.

Helistati esimest korda. Nüüd tuli raske lahkumiise silmapilg — suurem osa töötasivad wagunisse. Tiiu aga ei tahtnud lahkuda. Vite aastane Adele ja kolme aastane Marie pidasivad nutja ema seelikuist linni ja ütlesivad iga paari minuti tagant: "Ema, lähme kodu! Meie ei taha raudru-naga sõita!"

Löödi teine fell.

"Nüüd ruttu!" ütles Jaak.

"Jumala eest, jäta mind! Mina ei lähe mitte. Siin on mu kodumaa, siia ma suren!"

"Rumalus," ütles Jaak ja tahtis wähemat tütart ema seeliku tälest ãra liskuda.

"Jäta ta rahu, ma ei taha!" ütles Tiiu wihaselt Jaagu poole pöördes. Wäikene Marie hattas haledasti nutma.

Seegi teine wäljarändaja tuli Jaagule appi: "Kuule Tiiu, ãra tee rumalusi, rong läheb minema."

Tiiu ohtas aga: "Ei wõi, ei saa!"

"Mits ja siis wakkalisje teisi tülitama tulid," kostis teine wäljarändaja.

"Kas Jaak head sõna kuulis! Wägisi weab ta mind ja lapsi surma suhu!"

"Ruttu, ruttu!" hüüdsivad teised wagunist. Jaat far-gas platwormile. Naene ja lapsed ulusivad meelt ãra heites.

"Ära tee rumalusi Tiiu!" hüüdis Jaak, "astu ruttu üles!"